

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

СЕМЕНЕЦЬ АННА ПАВЛІВНА

УДК 657.42:657.6 (043.3)

**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА КОНТРОЛЬ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ:
ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА**

Спеціальність 08.00.09 – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Житомир – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Житомирському державному технологічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Шиманська Катерина Володимирівна,
Житомирський державний технологічний університет,
доцент кафедри міжнародної економіки

Офіційні опоненти: доктор економічних наук
Мельниченко Олександр Віталійович,
Харківський інститут ДВНЗ
«Університет банківської справи»,
доцент кафедри обліку і оподаткування

кандидат економічних наук, доцент
Нестеренко Оксана Олександрівна,
Харківський державний університет
харчування та торгівлі,
докторант кафедри фінансів, аналізу та страхування

Захист відбудеться “29” вересня 2017 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 14.052.01 у Житомирському державному технологічному університеті за адресою: 10005, м. Житомир, вул. Чуднівська, 103, ауд. 233.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Житомирського державного технологічного університету за адресою: 10005, м. Житомир, вул. Чуднівська, 103.

Автореферат розісланий “28” серпня 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради, д.е.н., проф.

О.А. Лаговська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Головним високоліквідним активом на будь-якому підприємстві є грошові кошти, а від ефективності управління грошовими потоками залежить успішність його діяльності. Інтенсивний розвиток інформаційно-комп'ютерних технологій призвів в області світової економіки до виникнення нового та сучасного платіжного засобу, такого, як електронні гроші, які повною мірою забезпечують вимоги нового виду торгівлі – електронної комерції. Це призвело до підвищення динамічності бізнес-процесів, розширення каналів збуту, поліпшення обслуговування клієнтів та прискорення грошових потоків за рахунок використання мережі Інтернет.

Загальний обсяг випущених електронних грошей в Україні у 2015 році склав 27,7 млн. грн., а в 2016 – 40,5 млн. грн.; сума електронних грошей, на яку здійснено оплату товарів, робіт, послуг, в 2015 році сягала 1 млрд. грн., а в 2016 – 2,98 млрд. грн.¹, що свідчить про значний розвиток українського ринку електронних грошей.

У зв'язку із поширенням використання електронних грошей в платіжних операціях виникає необхідність розробки дієвого інструментарію управління процесом їх використання, адже на сьогодні не існує механізму облікового відображення та контролю операцій з електронними грошима для формування якісної інформаційної бази прийняття управлінських рішень.

Окремі аспекти теоретичного, організаційного та методичного забезпечення їх бухгалтерського обліку вивчали вітчизняні вчені та дослідники, зокрема М.Д. Алексеєнко, С.І. Дерев'янка, Д.А. Дяковський, О.В. Єфремкіна, І.Б. Івасів, І.С. Кравчук, А.С. Ласукова, А.С. Морозов, О.В. Мельниченко, І.С. Несходовський, М.А. Пожидаєва, В.В. Скоробогатова, Л.Е. Смірнова, Т.О. Тарасова, І.О. Трубін, С. Шимон, якими досліджено особливості трактування сутності поняття “електронні гроші”. Питання удосконалення організаційно-методичних положень бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима досліджували І.М. Вигівська, А.С. Крутова, О.В. Мельниченко, О.О. Нестеренко, І.С. Несходовський, І.М. Пліско, М.А. Радченко, П.О. Сахаров, С.М. Семйон, В.В. Скоробогатова, О.М. Шпирко, А.В. Янчев. При розробці рекомендацій з удосконалення внутрішнього контролю операцій з електронними грошима були вивчені праці С.В. Бардаша, Н.Г. Виговської, Г.В. Даценка, М.Д. Корінька, І.А. Левченка, В.П. Пантелеєва, М.С. Попович, Е.Ф. Югаса. Значний внесок у розвиток досліджень функціонування електронних грошей внесли зарубіжні вчені А. Пьотровська (A. Piotrowska), Б. Фрончек (B. Frączek), Т. Желіньскі (T. Zieliński), М. Кішель (M. Kisiel), Б. Елі, Д.А. Кочергін.

Однак, проблемні питання, які залишилися поза увагою вказаних вчених, потребують вирішення для формування комплексного підходу до бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима, а також їх контролю в частині розробки положень системи внутрішнього контролю даного об'єкта та аудиту відповідних статей фінансової звітності (у зв'язку з різними організаційно-методичними

¹ Електронні гроші. Національний банк України. Офіційне інтернет-представництво. [Електронний ресурс]. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=125412

особливостями здійснення цих видів контролю).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Житомирського державного технологічного університету за темою 397 “Удосконалення методики бухгалтерського обліку промислових підприємств” (номер державної реєстрації 0114U004256). У межах теми автором розроблено теоретичні положення та комплексні рекомендації з удосконалення організації і методики бухгалтерського обліку та контролю операцій з електронними грошима у агента з розповсюдження, користувача, торговця та агента з розрахунків.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертації полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій з удосконалення бухгалтерського обліку та контролю електронних грошей.

Для досягнення мети в роботі поставлені та вирішені наступні завдання:

- розкрити та уточнити сутність електронних грошей та суміжних з ними понять для розробки методичного забезпечення бухгалтерського обліку операцій з ними;
- розробити напрями удосконалення нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку і контролю операцій з електронними грошима з метою їх упорядкування на підприємстві;
- критично оцінити існуючу класифікацію електронних грошей як об'єкта бухгалтерського обліку задля її розвинення;
- сформулювати напрями організації бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима, їх складові та змістовне наповнення;
- дослідити існуючі вимоги та підходи до відображення електронних грошей у різних сторін взаємодії для удосконалення методичних положень бухгалтерського обліку даного виду операцій;
- виявити основні проблеми у звітно-інформаційному забезпеченні користувачів за операціями з електронними грошима для вдосконалення даного процесу;
- обґрунтувати організаційно-методичні положення внутрішнього контролю за операціями з електронними грошима;
- уточнити організаційно-методичні положення аудиту операцій з електронними грошима для забезпечення формування обґрунтованої аудиторської думки про фінансові звіти підприємства.

Об'єктом дослідження є господарські операції суб'єктів нефінансового сектору з електронними грошима, що відображаються в бухгалтерському обліку та підлягають контролю.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та організаційні положення бухгалтерського обліку, внутрішнього контролю та аудиту операцій з електронними грошима у суб'єктів нефінансового сектору, які функціонують на ринку електронних грошей.

Методи дослідження. В процесі дослідження було використано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів пізнання. Під час вивчення теоретичних положень та сучасного стану бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима знайшли застосування методи теоретичного узагальнення, групування,

порівняння аналізу і синтезу, спостереження та історичний підхід. При розробці форм первинних документів, удосконаленні робочого плану рахунків і звітності в частині відображення інформації про електронні гроші використано методи наукової абстракції, індукції та дедукції, аналізу й синтезу, групування та моделювання. Удосконалення організаційно-методичних положень бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима у суб'єктів нефінансового сектору здійснювалося шляхом використання методів індукції та дедукції, групування, теоретичного узагальнення. Методи аналогії, абстрагування, аналізу, синтезу, індукції та дедукції використовувалися для розробки системи внутрішнього контролю та аудиту операцій з електронними грошима. Табличний і графічний прийоми застосовувалися для наочного представлення результатів дослідження.

Інформаційною базою дослідження є наукові джерела (монографії, наукові статті вітчизняних і зарубіжних вчених із проблем обліку, внутрішнього контролю та аудиту операцій з електронними грошима, матеріали конференцій); офіційні документи (нормативні документи України та інших країн з питань функціонування електронних грошей та їх обліку); дані фінансової звітності підприємств та їх організаційно-розпорядчої документації щодо організації та методики обліку, внутрішнього контролю і аудиту операцій з електронними грошима.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в удосконаленні теоретичних та організаційно-методичних положень бухгалтерського обліку та контролю (внутрішнього контролю та аудиту) операцій з електронними грошима у суб'єктів нефінансового сектору.

Основні положення наукової новизни полягають у наступному:

удосконалено:

– класифікацію електронних грошей в частині виділення ряду ознак (за технічним походженням, за валютою електронних грошей, за можливістю ідентифікації власника, за місцем реєстрації емітента, за ознакою трансферабельності), що дозволило її адаптувати для потреб бухгалтерського обліку і контролю операцій з електронними грошима;

– організаційні положення бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима за організаційною, методичною, технічною складовими, що дозволяють систематизувати діяльність облікового персоналу, визначити процедури, які необхідно закріпити у внутрішніх розпорядчих документах з метою урегулювання невизначених законодавством аспектів на рівні підприємства;

– методичне забезпечення бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима у користувача, торговця, агента з розповсюдження і агента з розрахунків за елементами методу бухгалтерського обліку, що забезпечує повноту та достовірність представленої у звітності інформації про операції з електронними грошима для прийняття обґрунтованих управлінських рішень;

– організаційно-методичні положення внутрішнього контролю операцій з електронними грошима за його етапами (організаційний, методичний, узагальнюючий та етап реалізації результатів контролю), а також ідентифіковано суб'єктів здійснення такого контролю, їх повноваження, визначено завдання, методичні прийоми та розроблено робочі документи. що дає змогу встановити

доцільність здійснених операцій з електронними грошима підприємств, а також повноту та достовірність розкриття інформації про них у звітності. Визначено порядок проведення інвентаризації відповідно до етапів (організаційно-підготовчий, технологічно-документальний, порівняльно-аналітичний та результативний (підсумковий)), що дозволить виявити фактичну наявність електронних грошей та перевірити відповідність даним бухгалтерського обліку;

дістало подальший розвиток:

– трактування поняття “електронні гроші” як об’єкта бухгалтерського обліку і контролю через синтез юридичної, технічної та економічної компонент (як грошових коштів підприємства, які містяться у вигляді електронних записів на електронному пристрої (функціонує на програмній основі, на основі карток чи на основі мереж мобільного зв’язку), випущені у встановленому законодавством порядку із забезпеченням їх національною (іноземною) валютою та використовується підприємством для здійснення платіжних операцій в електронних платіжних системах);

– нормативно-правове забезпечення операцій з електронними грошима в частині визначення нормативної та варіативної частини регулювання даних операцій, для отримання достовірної та релевантної інформації про наявність та рух електронних грошей для прийняття управлінських рішень;

– обґрунтування звітно-інформаційного забезпечення операцій з електронними грошима, що реалізується в запропонованих змінах до діючої фінансової звітності (в частині Ф. № 1 “Баланс (Звіт про фінансовий стан)” шляхом додавання рядку 1166 “Електронні гроші”, а також розділу VI “Грошові кошти” Приміток до річної фінансової звітності) та розробленій внутрішній звітності (ЕГ-1 “Звіт про рух електронних грошей для управлінських потреб”, ЕГ-2 “Звіт щодо пропозицій на ринку електронних грошей”), що дозволяє отримати необхідну інформацію щодо наявності та руху електронних грошей за певний період та інформацію про пропозиції на ринку електронних грошей для дієвого управління операціями з ними;

– організаційно-методичне забезпечення аудиту операцій з електронними грошима за етапами його здійснення із розробкою робочих документів аудитора, що дозволяє отримати достатні та прийнятні аудиторські докази щодо статей електронних грошей у фінансовій звітності.

Практичне значення одержаних результатів. Результати, що полягають у розробці організаційно-методичних положень бухгалтерського обліку, внутрішнього контролю та аудиту операцій з електронними грошима, можуть бути використані суб’єктами господарювання. Основні теоретичні, методичні та організаційні положення дослідження доведені до рівня конкретних розробок, придатних до використання підприємствами, зокрема:

– пропозиції щодо документального забезпечення процесу бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима у користувача в частині розроблених форм первинних документів та внутрішньої звітності (ТОВ “Сервіс-РОП, довідка № 06/12 від 06.12.2016 р.);

– пропозиції щодо відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з

електронними грошима в системі електронних грошей у торговця, а також в частині документального забезпечення здійснення цих операцій (розроблені форми первинних документів та внутрішньої звітності). Рекомендації щодо організації та методики внутрішнього контролю операцій з електронними грошима в частині сформованого Положення про внутрішній контроль в частині електронних грошей (ФОП Томчук А.М., довідка № 467/1 від 15.02.2017 р.);

– пропозиції щодо організації та методики внутрішнього контролю операцій з електронними грошима за етапами їх здійснення (ПрАТ “Коростенський завод МДФ”, довідка № 180/1 від 22.02.2017 р., ТзОВ “Українська холдингова лісопильна компанія”, довідка №147/1 від 28.03.2017 р.).

Пропозиції з удосконалення бухгалтерського обліку, внутрішнього контролю та аудиту операцій з електронними грошима використано при розробці навчальних програм і навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін “Фінансовий облік 1”, “Фінансовий облік 2”, “Аудит”; у підготовці фахівців з обліку і оподаткування в Житомирському державному технологічному університеті (довідка №44-45/718 від 19.04.2017 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаним науковим дослідженням. Наукові розробки, висновки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті положення, які є результатом особистої роботи здобувача, що полягають у дослідженні комплексу питань, пов’язаних з обліковим відображенням, внутрішнім контролем та аудитом операцій з електронними грошима.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дослідження, викладені в дисертації, доповідались, обговорювались та отримали позитивну оцінку на 9 міжнародних та всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях, що відображено в публікаціях [8-16].

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 16 наукових праць загальним обсягом 5,43 друк. арк. (особисто автора – 4,42 друк. арк.), з яких: 7 статей у наукових фахових виданнях (з них – 3 у виданнях України, які входять до міжнародних наукометричних баз, 3 – у наукових фахових виданнях України та 1 – у іноземному виданні, що входить до міжнародної наукометричної бази) загальним обсягом 4,19 друк. арк. (особисто автора – 3,18 друк. арк.); 9 тез доповідей та матеріалів міжнародних та всеукраїнських наукових та науково-практичних конференцій загальним обсягом 1,24 друк. арк. (особисто автора – 1,24 друк. арк.).

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст викладено на 166 сторінках друкованого тексту. Робота містить 29 таблиць на 19 сторінках, 23 рисунків на 8 сторінках (з них 4 рисунки розміщено на 4 сторінках), 12 додатків на 41 сторінках. Список використаних джерел нараховує 305 найменувань і розміщений на 34 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету, завдання, об’єкт і предмет, методи та інформаційну базу дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних наукових результатів, рівень їх апробації.

У першому розділі “Теоретичні аспекти бухгалтерського обліку та контролю електронних грошей” розглянуто економіко-правову сутність електронних грошей, досліджено види операцій з електронними грошима з точки зору формування класифікації операцій з електронними грошима для цілей бухгалтерського обліку і контролю (внутрішнього контролю та аудиту).

Недостатня обґрунтованість сутності електронних грошей як об’єкту бухгалтерського обліку не дозволяє врахувати специфіку здійснення розрахунків електронними грошима у суб’єктів їх використання при обліковому відображенні таких операцій. Крім того, неузгодженість понятійно-категорійного апарату сфери дослідження ускладнює використання понять “гроші”, “електронні гроші”, “безготівковий переказ грошей” та “цифрові гроші” при розробці організаційно-методичних засад бухгалтерського обліку та контролю операцій з електронними грошима.

Вивчення існуючих дефініцій електронних грошей в економічній літературі, а також підходів до визначення їх характерних рис, дозволило обґрунтувати юридичну, технічну та економічну компоненти даного поняття (рис. 1), у зв’язку з чим уточнено понятійно-категорійний апарат бухгалтерського обліку. Так, під електронними грошима слід розуміти грошові кошти підприємства, які містяться у вигляді електронних записів на електронному пристрої (функціонує на програмній основі, на основі карток чи на основі мереж мобільного зв’язку), випущені у встановленому законодавством порядку із забезпеченням їх національною (іноземною) валютою та використовується підприємством для здійснення платіжних операцій в електронних платіжних системах. Такий підхід до ідентифікації електронних грошей через синтез їх компонентів дозволяє конкретизувати їх сутність як об’єкта бухгалтерського обліку і контролю.

Рис. 1. Компоненти ідентифікації поняття “електронні гроші”

Недостатній рівень нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима обумовлює неможливість побудови організаційно-методичного підходу до бухгалтерського обліку та контролю відповідних операцій. У зв'язку з цим в ході дослідження виділено низку суб'єктів системи функціонування електронних грошей в Україні та визначено їх функції, що дозволило конкретизувати суб'єктів, на яких орієнтоване дослідження. Крім того, визначено умови функціонування електронних грошей в Україні для цих суб'єктів в контексті створення локального середовища функціонування електронних грошей та розширення їх використання в діяльності суб'єктів. У зв'язку з цим, обґрунтовано варіативну частину регулювання бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима, зокрема, уточнено перелік видів електронних грошей, документальне забезпечення процесу їх придбання та погашення, визначено відповідні методичні положення бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима. Обґрунтовано необхідність затвердження форм та порядку подання внутрішніх звітів щодо наявності та руху електронних грошей, основою чого також стала удосконалена класифікація електронних грошей.

Зокрема, відсутність єдиної класифікації електронних грошей як об'єкта бухгалтерського обліку на підприємстві обумовлює необхідність упорядкування існуючих класифікаційних ознак електронних грошей для подальшої побудови організаційно-методичних положень їх облікового відображення та створення інформаційного забезпечення для здійснення контролю за операціями з ними.

У зв'язку з цим було обґрунтовано класифікацію електронних грошей, а також окреслено напрями її використання в бухгалтерському обліку і контролі відповідних операцій (табл. 1).

Таблиця 1

Вплив класифікація електронних грошей на бухгалтерський облік та контроль

<i>№ з/п</i>	<i>Класифікаційна ознака</i>	<i>Вид електронних грошей</i>	<i>Використання класифікації в бухгалтерському обліку та контролі</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
1.	За технічним походженням	1) на картковій основі; 2) на програмній основі; 3) на основі мереж мобільного зв'язку	Дана класифікаційна ознака впливає на розрізи синтетичного та аналітичного обліку та дозволяє відслідкувати наявність і рух електронних грошей за кожним видом електронних грошей
2.	За валютою електронних грошей	1) виражені в національній валюті; 2) виражені в іноземній валюті	Існування електронних грошей в іноземній валюті призводить до того, що бухгалтер має звернути більше уваги на законодавство щодо валютного регулювання, аби не допустити помилок у відображенні операцій з ними в обліку
3.	За можливістю ідентифікації власника	1) анонімні; 2) персоніфіковані	Впливає на організаційний аспект використання електронних грошей, а саме на необхідність збору інформації про підприємство та передачі її для ідентифікації себе, як користувача чи торговця в системі електронних грошей

Продовження табл. 1

1	2	3	4
4.	За місцем реєстрації емітента	1) випущені резидентом; 2) випущені нерезидентом	Від того, чи емітент електронних грошей є резидентом чи нерезидентом, залежить вибір підходу до організації і методики відображення операцій з електронними грошима в обліку. Деякі аспекти (обмеження) щодо використання електронних грошей емітованих нерезидентами врегульовано законодавством
5.	За ознакою трансферабельності	1) трансферабельні; 2) нетрансферабельні	Впливає на організацію процесу використання електронних грошей підприємством, а саме на вибір тієї чи іншої системи електронних грошей в залежності від запланованої мети їх використання

Використання даної класифікації дозволить структурувати інформацію про операції з електронними грошима у спосіб, що сприяє формуванню в подальшому інформації, доречної для прийняття управлінських рішень щодо доцільності та результатів використання електронних грошей в практиці діяльності підприємства.

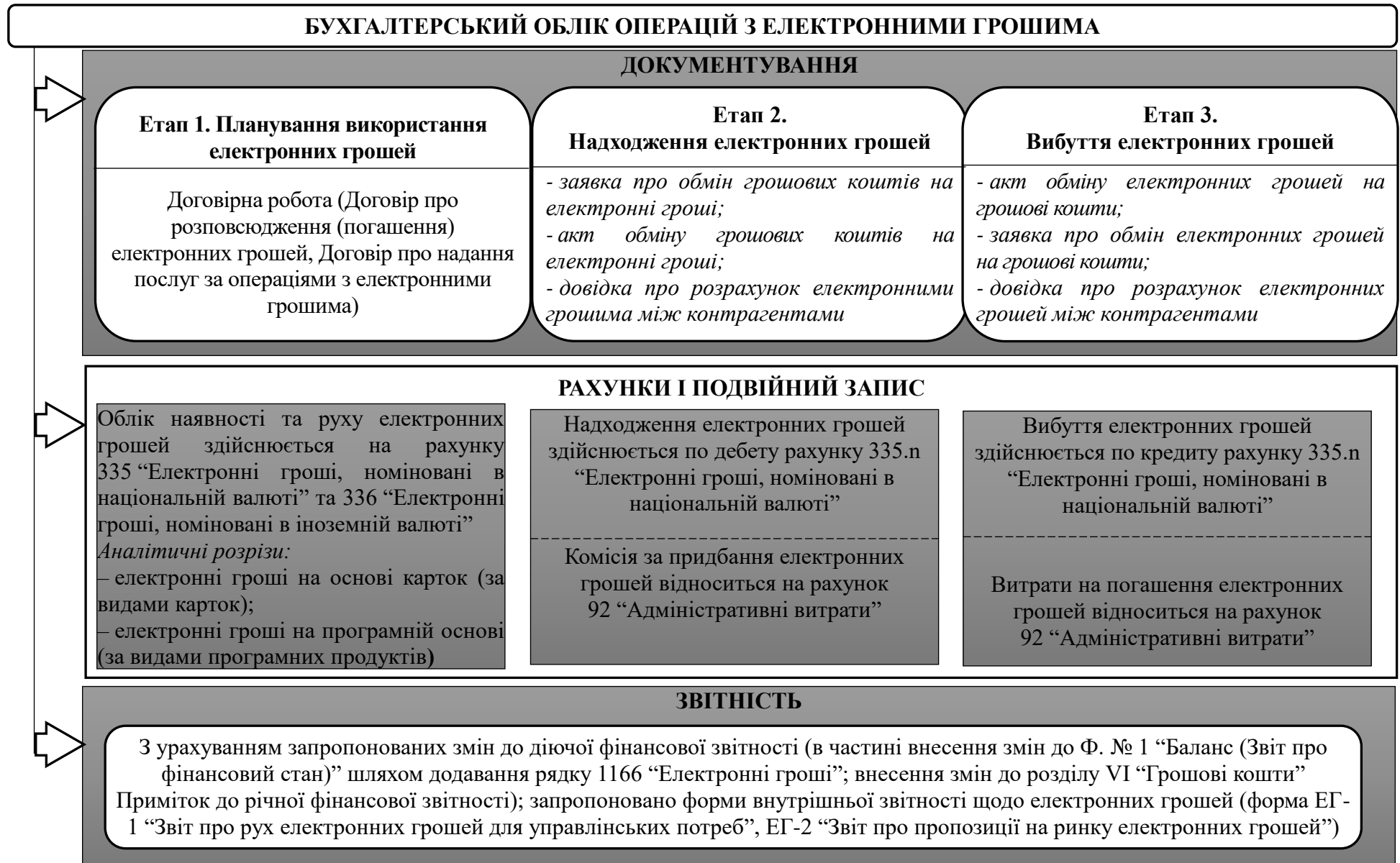
У другому розділі **“Організація і методичне забезпечення бухгалтерського обліку електронних грошей”** удосконалено організаційне та методичне забезпечення обліку операцій з електронними грошима у користувача, торговця, агента з розповсюдження та агента з розрахунків, а також процес формування та узагальнення інформації у внутрішній та фінансовій звітності, що є базою інформаційного забезпечення контролю таких операцій.

Організаційна складність та віртуальність операцій з електронними грошима, а також нерозробленість на національному рівні нормативно-правових вимог щодо їх облікового відображення спричиняють потребу врегулювання цих операцій на локальному рівні, оскільки відсутність організаційних механізмів формування облікової інформації призводить до комунікативних проблем управління грошовими потоками.

У зв'язку з цим вважаємо за доцільне структурувати операції з електронними грошима за етапами їх руху, що дозволяє обґрунтувати організаційні положення бухгалтерського обліку таких операцій, виходячи з часу їх проведення та зв'язків між сторонами операцій в частині документування та подальшої обробки облікових даних.

Відповідний підхід знайшов відображення і у рекомендаціях щодо доповнення посадової інструкції бухгалтера в частині його обов'язків щодо відображення операцій з електронними грошима з використанням відповідних регламентів та процедур обробки облікових даних.

Відсутність розроблених методик до бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима, що відповідали б їх економіко-правовим особливостям, зумовила необхідність вирішення даного питання шляхом розробки комплексного методичного підходу до їх облікового відображення, що представлено концептуальною схемою бухгалтерського обліку електронних грошей (рис. 2).

Примітка: курсивом позначено документи, розроблені автором

Рис. 2. Концептуальна схема бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима

В ході дослідження удосконалено процес документування операцій з електронними грошима у користувача, торговця, агента з розповсюдження та агент з розрахунків за етапами руху електронних грошей. Зокрема, для відображення надходження та вибуття електронних грошей запропоновано форми документів: “Акт обміну грошових коштів на електронні гроші”, “Заява про обмін грошових коштів на електронні гроші”, а операції з розрахунків електронними грошима вважаємо за доцільне оформлювати “Довідкою про розрахунки електронними грошима між контрагентами”, що є підставою для подальшого відображення операцій з електронними грошима в бухгалтерському обліку. Їх використання дозволяє достовірно фіксувати операції з електронними грошима та формувати в подальшому доказову базу їх здійснення для цілей внутрішнього контролю, аудиту, а також контролю податкових розрахунків.

В роботі запропоновано внести зміни до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій в частині облікового відображення електронних грошей із використанням субрахунків: 335 “Електронні гроші, номіновані в національній валюті” та 336 “Електронні гроші, номіновані в іноземній валюті”; а також уточнено порядок відображення в обліку операцій з електронними грошима у агента з розповсюдження, користувача, торговця та агента з розрахунків.

Це дозволяє відокремити в обліку інформацію про операції з електронними грошима за валютою їх здійснення, що сприятиме контролю таких операцій на основі описаних рекомендацій щодо аналітичного обліку за даними розрахунками.

Аналіз чинного порядку розкриття інформації про грошові кошти та їх еквіваленти у фінансовій звітності дозволив виявити відсутність вимог щодо розкриття інформації про операції з електронними грошима. Однак, запити користувачів облікової інформації вимагають упорядкування інформаційних джерел щодо операцій з електронними грошима. У зв'язку з цим, запропоновано зміни до діючої фінансової звітності (в частині внесення змін до Ф. № 1 “Баланс (Звіт про фінансовий стан)” шляхом додавання рядку 1166 “Електронні гроші”; внесення змін до розділу VI “Грошові кошти” Приміток до річної фінансової звітності). Крім того, розроблено форми внутрішньої звітності щодо таких операцій, що підвищує дієвість інформаційного забезпечення управління використанням електронних грошей у діяльності підприємств.

У третьому розділі **“Контроль наявності та руху електронних грошей: організаційно-методичне забезпечення”** розкрито організаційно-методичні положення контролю та аудиту операцій з електронними грошима та внесено пропозиції щодо порядку проведення контрольних та аудиторських процедур щодо операцій з електронними грошима.

Відсутність організаційно-методичного забезпечення внутрішнього контролю операцій з електронними грошима зумовила необхідність розробки процедур його здійснення, що вважаємо за доцільне базувати на етапах такого контролю з відповідним їх документальним забезпеченням (загальний план та програма

проведення внутрішнього контролю за операціями з електронними грошима; відомість результатів перевірки операцій з електронними грошима; звіт служби внутрішнього контролю за результатами перевірки). У зв'язку з цим розроблено пропозиції щодо змістовного наповнення розділів, які доцільно передбачити в Положенні про організацію внутрішнього контролю електронних грошей, розробка та затвердження якого виступає одним з головних інструментів дієвості його процедур.

Крім того, визначено порядок проведення інвентаризації відповідно до етапів (організаційно-підготовчий, технологічно-документальний, порівняльно-аналітичний та результативний (підсумковий)), що дозволить виявити фактичну наявність електронних грошей та перевірити відповідність даним бухгалтерського обліку. Дані пропозиції забезпечать уникнення викривлень у фінансовій звітності підприємства та дадуть змогу надавати користувачам більш достовірну інформацію про обсяги розрахунків електронними грошима та їх залишки на дату балансу як складової високоліквідних активів підприємства.

Під час технологічно-документального етапу інвентаризації здійснюється ознайомлення інвентаризаційної комісії з положеннями облікової політики щодо операцій з електронними грошима, адже при формуванні облікової політики враховується як порядок відображення електронних грошей в бухгалтерському обліку, так і порядок здійснення внутрішнього контролю.

В ході дослідження визначено вплив облікової політики на систему контролю операцій з електронними грошима, зокрема їх інвентаризацію, адже, облікова політика є основним документом, в якому містяться основні методичні положення відображення в обліку електронних грошей, які законодавством не передбачені або передбачені у вигляді диспозитивних норм, а саме параметри оцінки операцій з електронними грошима, відображення цих операцій на рахунках обліку та розкриття інформації про них у звітності. Однак, облікова політика є не єдиним документом, який забезпечує повне та достовірне відображення в бухгалтерському обліку операцій з електронними грошима. Так, Положення про організацію бухгалтерського обліку формалізує порядок документування руху електронних грошей, а також деякі положення щодо відображення операцій з електронними грошима на рахунках бухгалтерського обліку. В посадовій інструкції бухгалтера, в свою чергу, прописуються обов'язки і права бухгалтера щодо проведення облікових процедур з електронними грошима, а також проведення бухгалтерського контролю за повнотою та правильністю відображення руху електронних грошей в обліку, що закладає базис організаційного забезпечення обліку і контролю електронних грошей в частині технічної складової.

Організаційно-методичні положення здійснення аудиту операцій з електронними грошима удосконалено за всіма етапами аудиторської перевірки, зокрема окреслено загальну стратегію здійснення аудиту (рис. 3).

Мета аудиту – отримання обґрунтованої впевненості аудитором про те, що фінансова звітність (в частині електронних грошей) не містить істотних викривлень

Завдання аудиту:

- 1) проаналізувати Положення про організацію бухгалтерського обліку в частині статей, що регулюють порядок обліку операцій з електронними грошима;
- 2) визначити види електронних грошей, які використовуються підприємством;
- 3) дослідити правильність документального оформлення операцій з електронними грошима;
- 4) перевірити правильність ведення аналітичного та синтетичного обліку операцій з електронними грошима;
- 5) оцінити систему внутрішнього контролю в частині операцій з електронними грошима;
- 6) підтвердити відповідність фінансової звітності;
- 7) охарактеризувати правильність облікового відображення та ефективність використання електронних грошей підприємства

Загальна стратегія аудиту (в частині електронних грошей)

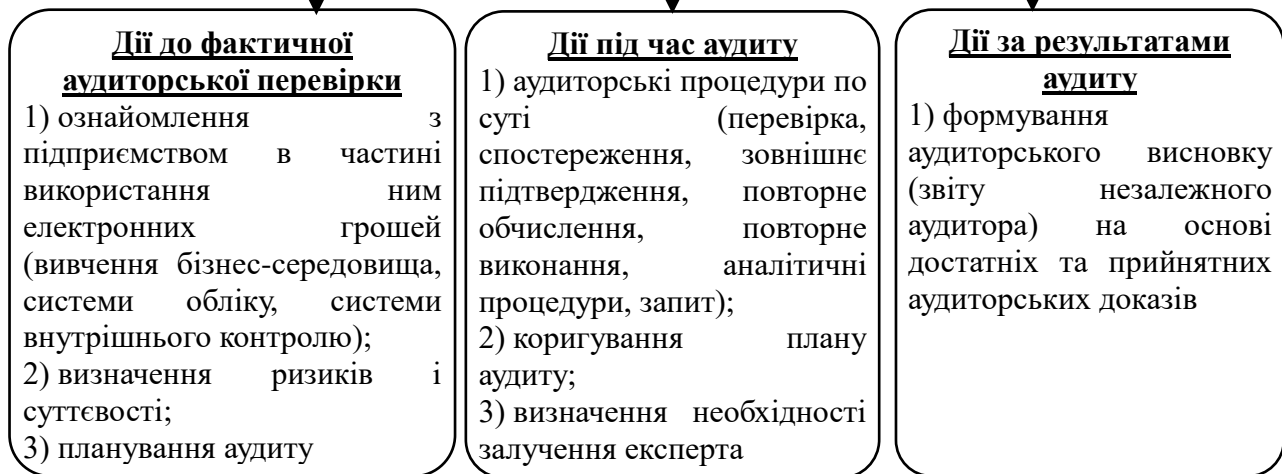

Рис. 3. Структурно-змістове наповнення Загальної стратегії аудиту в частині операцій з електронними грошима

Визначення загальної стратегії аудиту дозволить аудиторам раціонально спланувати свої дії, аби в заплановані строки визначити достовірність фінансової звітності підприємства. За результатами дослідження також визначено застосування аудиторських процедур в ході аудиторської перевірки операцій з електронними грошима із відповідним їх документальним оформленням. Для цього розроблено “Відомість ідентифікованих викривлень у документальному оформленні” та “Відомість переліку відсутніх документів”, що дозволить зафіксувати ідентифіковані викривлення в операціях з електронними грошима та створити базис для формулювання аудиторської думки.

Комплексне впровадження наведених пропозицій щодо удосконалення внутрішнього контролю та аудиту операцій з електронними грошима дозволяє перевіряти стан розрахунків електронними грошима на кожному етапі їх здійснення та відображення в бухгалтерському обліку. Як результат створюється основа для виявлення та попередження типових порушень в обліковому відображенні операцій з електронними грошима.

ВИСНОВКИ

Результатом дисертаційної роботи є наукове обґрунтування теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій з удосконалення бухгалтерського обліку та контролю електронних грошей. Отримані результати свідчать про досягнення визначеної мети і виконання завдань дослідження та дають змогу зробити такі висновки:

1. З метою узгодження понятійного апарату та покращення практики здійснення розрахунків електронними грошима запропоновано поняття “електронні гроші” розглядати через синтез юридичної, технічної та економічної компонент, що дозволяє конкретизувати їх сутність як об’єкта бухгалтерського обліку і контролю. з економічної, технічної та юридичної точок зору. Зокрема, поєднання юридичної та технічної компоненти дозволяє визначити права власності на електронні гроші; вони обумовлюють специфіку форми електронних грошей як об’єкта обліку і контролю; а поєднання юридичної та економічної компоненти дозволяє визнати електронні гроші активом, тобто ресурсом, контрольованим підприємством в результаті минулих подій, який, як очікується принесе економічні вигоди.

У зв’язку з цим для потреб бухгалтерського обліку під електронними грошима слід розуміти грошові кошти підприємства, які містяться у вигляді електронних записів на електронному пристрої (функціонує на програмній основі, на основі карток та на основі мереж мобільного зв’язку), випущені у встановленому законодавством порядку із забезпеченням їх національною (іноземною) валютою та використовується підприємством для здійснення платіжних операцій в електронних платіжних системах.

2. В результаті виявлення недоліків нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку розрахунків електронними грошима, запропоновано уточнення варіативної частини нормативних положень бухгалтерського обліку з електронними грошима. Зокрема, уточнено перелік видів електронних грошей, документальне забезпечення процесу їх придбання та погашення, визначено відповідні методичні положення бухгалтерського обліку операцій з електронним грошима. У зв’язку з чим, розроблено Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку електронних грошей для суб’єктів нефінансового сектору, які складаються з загальних та методичних положень, додатків та є детальною інструкцією щодо визнання та облікового відображення операцій з електронними грошима.

3. Встановлено, що на сучасному етапі розвитку електронних грошей їх облік здійснюється лише в розрізі їх технічного походження, що ускладнює раціональну організацію та можливість групування необхідної управлінському персоналу інформації. З метою вирішення цієї проблеми запропоновано авторський підхід до класифікації електронних грошей, що ґрунтується на виділенні низки класифікаційних ознак: за технічним походженням, за валютою електронних грошей, за можливістю ідентифікації власника, за місцем знаходження емітента, за ознакою трансферабельності. Використання даної класифікації дозволить структурувати інформацію про операції з електронними грошима у спосіб, що сприяє

формуванню в подальшому інформації, доречної для прийняття управлінських рішень щодо доцільності та результатів використання електронних грошей в практиці діяльності підприємства.

4. Для повного та достовірного облікового відображення операцій з електронними грошима в бухгалтерському обліку уточнено порядок застосування всіх елементів методу бухгалтерського обліку під час відображення наявності та руху електронних грошей у суб'єктів обігу електронних грошей (користувач, торговець, агент з розповсюдження, агент з розрахунків), що дозволило побудувати комплексну методику облікового відображення операцій з електронними грошима у даних суб'єктів на основі врахування їх цивільно-правового статусу та часу здійснення операції. Запропоновано пакет первинних документів (Акт обміну грошових коштів на електронні гроші, заява про обмін грошових коштів на електронні гроші та Довідка про розрахунки електронними грошима між контрагентами) та розширено систему аналітичного обліку, що забезпечить формування повної та достовірною інформаційної бази про електронні гроші на підприємстві для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

5. Проведений аналіз показників фінансової звітності дозволив встановити, що інформація, наведена у ній, не може задовольнити інформаційні потреби користувачів щодо операцій з електронними грошима. У зв'язку з цим, запропоновано внести зміни до діючої фінансової звітності (в частині Ф. № 1 “Баланс (Звіт про фінансовий стан)” шляхом додавання рядку 1166 “Електронні гроші”, а також розділу VI “Грошові кошти” Приміток до річної фінансової звітності). Розроблено пакет внутрішньої звітності щодо операцій з електронними грошима: Звіт про рух електронних грошей для управлінських потреб (ЕГ-1), Звіт щодо пропозицій на ринку електронних грошей (ЕГ-2) з урахуванням запитів користувачів. Розроблені форми внутрішньої звітності дозволяють підвищити оперативність та повноту інформації про операції з електронними грошима та на її основі приймати зважені управлінські рішення та досягати цілей функціонування підприємства в ході управління його грошовими потоками.

6. З метою підвищення точності та оперативності обробки облікової інформації визначено, що організацію бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима слід розглядати за трьома складовими: методичною, технічною та організаційною. Також, вважаємо за доцільне структурувати операції з електронними грошима за етапами їх руху, що дозволяє обґрунтувати організаційні положення бухгалтерського обліку таких операцій. Дослідження стану організації бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима дозволило розробити рекомендації щодо доповнення посадової інструкції бухгалтера в частині його обов'язків щодо відображення операцій з електронними грошима з використанням відповідних регламентів та процедур обробки облікових даних. Наведені пропозиції підвищують дієвість ведення бухгалтерського обліку для задоволення інформаційних потреб користувачів облікової інформації про операції з електронними грошима.

7. Існуюча необхідність здійснення дієвого контролю за операціями з електронними грошима зумовила потребу у формуванні організаційно-методичних положень проведення внутрішнього контролю операцій з електронними грошима, виходячи зі специфіки форми електронних грошей та механізмів їх обігу. Це спричинило розробку організаційно-методичних положень процесу здійснення внутрішнього контролю за операціями з електронними грошима за організаційним, методичним, узагальнюючим етапом та етапом реалізації результатів контролю, а також розробку порядку проведення інвентаризації електронних грошей на основі ідентифікованого впливу облікової політики на систему контролю типові порушення, на які слід звернути увагу для своєчасного виявлення помилок та проведення відповідних коригувань, що дозволить попередити викривлення інформації у фінансовій звітності підприємства в частині операцій з електронними грошима.

8. Нерозробленість організаційно-методичних підходів до аудиту операцій з електронними грошима на підприємствах, які використовують електронні гроші, не дозволяє дієво проводити аудиторські процедури та формувати обґрунтовану думку щодо правильності сформованої інформації про електронні гроші у фінансовій звітності. Запропоноване організаційно-методичне забезпечення аудиту статей електронних грошей у фінансовій звітності на основі визначення порядку здійснення аудиторських процедур та розробки робочих документів аудитора дозволяє отримати достатні та прийнятні аудиторські докази щодо існування електронних грошей та достовірності розкриття інформації про них.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз:

1. Семенець А.П., Шиманська К.В. Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима: досвід України та Польщі // Вісник ЖДТУ / Серія: Економічні науки. 2015. 4 (74). С. 76-87 (заг. обсяг 0,97 друк. арк., особисто автору належить 0,49 друк. арк. Визначено особливості нормативного регулювання функціонування електронних грошей в Україні та Польщі) (включено до GoogleScholar (США), IndexCopernicus (Польща), WorldCat, Bielefeld Academic Search Engine (BASE) (Німеччина), Ulrich's Periodicals Directory).

2. Семенець А.П. Інвентаризація електронних грошей як метод їх контролю: процесний підхід // Вісник ЖДТУ / Серія: Економічні науки. 2016. 3 (77). С. 133-138 (0,44 друк. арк.) (включено до GoogleScholar (США), IndexCopernicus (Польща), WorldCat, Bielefeld Academic Search Engine (BASE) (Німеччина), Ulrich's Periodicals Directory).

3. Семенець А.П. Організаційно-методичні положення аудиту операцій з електронними грошима // Вісник ЖДТУ / Серія: Економічні науки. 2017. № 2 (80). С. 41-48 (0,74 друк. арк.) (включено до GoogleScholar (США), IndexCopernicus (Польща), WorldCat, Bielefeld Academic Search Engine (BASE) (Німеччина), Ulrich's Periodicals Directory).

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав:

4. Semenets Anna, Shymanska Kateryna. Zabezpieczenie organizacyjne rachunkowości pieniądza elektronicznego // International journal of new economics and social sciences (The Journal is Listed and Indexed in Index Copernicus (66 points)). – Warszawa, 2016. № 2(4). S. 221-228 (заг. обсяг 0,59 друк. арк., особисто автору належить 0,3 друк. арк.: визначено особливості організації бухгалтерського обліку електронних грошей).

Статті у наукових фахових виданнях України:

5. Семенець А.П. Критичний аналіз досліджень проблематики застосування принципів бухгалтерського обліку // Вісник ЖДТУ / Серія: Економічні науки. 2012. № 4 (62). С. 212-215 (0,56 друк. арк.).

6. Семенець А.П. Сутність електронних грошей як об'єкта бухгалтерського обліку // Фінансовий простір: міжнародний науково-практичний журнал (електронне фахове наукове видання України). 2016. № 2(22). С. 77-81. URL: <http://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1602/16sarobo.pdf> (0,4 друк. арк.).

7. Легенчук С.Ф., Семенець А.П. Облікове відображення операцій з електронними грошима: методичний аспект // Науковий вісник Херсонського державного університету / Серія Економічні науки. – Херсон. 2017. Випуск 23. Частина 3. С. 144-147 (заг. обсяг 0,49 друк. арк., особисто автору належить 0,25 друк. арк.: визначено особливості облікового відображення операцій з електронними грошима у користувача та торговця).

Матеріали конференцій:

8. Малюга А.П. (Семенець А.П.) Значення облікової політики підприємства для проведення контролю // Соколовські читання в Житомирі: спадщина і розвиток ідей великого вченого: збірник тез наукової конференції, присвяченій пам'яті Заслуженого професора Житомирського державного технологічного університету Я.В. Соколова (м. Житомир, 15 червня 2012 р.). – Житомир: ЖДТУ, 2012. 140 с. С. 88-89 (0,06 друк. арк.).

9. Семенець А.П. Zagadnienia dotyczące istnienia i możliwości wykorzystywania pieniądza elektronicznego: poziom teoretyczny i praktyczny // Бухгалтерський облік, економічний аналіз та контроль в умовах формування і розвитку сучасних концепцій управління: тези виступів XII Міжнар. наук. конф. (м. Житомир, 24-25 жовтня 2013 р.). – Житомир: ЖДТУ, 2013. 388 с. С. 51-53 (0,13 друк. арк.).

10. Семенець А.П. Розрахунки електронними грошима: переваги та недоліки // Облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки: тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 10 жовтня 2014 р.). / відп. ред. І.Б. Садовська. – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2014. Ч. 1. 188 с. С. 139-140 (0,1 друк. арк.).

11. Семенець А.П. Проблемні питання відображення операцій з електронними грошима в бухгалтерському обліку // Розвиток бухгалтерського обліку, економічного аналізу та аудиту у ХХІ-му столітті: тези виступів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Житомир, 6-7 листопада 2015 р.). – Житомир : Вид. О.О. Євенок, 2015. 316 с. – С. 92-94 (0,13 друк. арк.).

12. Семенець А.П. Організаційне забезпечення бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима // Сучасні тенденції розвитку бухгалтерського обліку та оподаткування: тези виступів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Житомир, 25 листопада 2016 р.). – Житомир: Видавець О.О. Євенок, 2016. 284 с. С.128-130 (0,11 друк. арк.).

13. Семенець А.П. Звітно-інформаційне забезпечення операцій з електронними грошима // Облік, аналіз, аудит і оподаткування в умовах глобалізації економіки : тези доповідей I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Ужгород, 21 квітня 2017 р.). – Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2017. 468 с. С.199-201 (0,13 друк. арк.).

14. Семенець А.П. Методика облікового відображення операцій з електронними грошима // Тези Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченою Дню науки (м. Житомир, 17-19 травня 2017 р.). – Житомир, 2017. Том 2. С. 29-30 (0,21 друк. арк.).

15. Семенець А.П. Внутрішній контроль операцій з електронними грошима // Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія : матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Тернопіль, 30 червня 2017 р.) – Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 342 с. С. 262-265 (0,28 друк. арк.).

16. Семенець А.П. Особливості внутрішнього контролю операцій з електронними грошима // Реформування фінансово-економічної системи в контексті міжнародного співробітництва: збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих учених (м. Київ, 23-24 червня 2017 р.). – К.: Аналітичний центр «Нова Економіка», 2017. 144 с. С. 100-101 (0,09 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Семенець А.П. Бухгалтерський облік та контроль електронних грошей: організація і методика. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). – Житомирський державний технологічний університет Міністерства освіти і науки України, Житомир, 2017.

Дисертація присвячена обґрунтуванню теоретичних положень, а також розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення бухгалтерського обліку та контролю електронних грошей. В роботі обґрунтовано понятійний апарат та уточнено місце електронних грошей в системі економічних категорій, ідентифіковано та уточнено економічну сутність понять “гроші”, “електронні гроші”, “цифрові гроші”, “безготівковий переказ грошей”. Сформовано класифікаційний підхід до облікового відображення операцій з електронними грошима. Розроблено комплексний підхід до методики облікового відображення електронних грошей у користувача, у торговця, у агента з розповсюдження та у агента з розрахунків. Розроблено форми первинних документів та систему аналітичних рахунків для відображення електронних грошей в бухгалтерському обліку. Аргументовано необхідність внесення змін до звітності в частині

відображення інформації про електронні гроші. Розроблено рекомендації з удосконалення організації та методики контролю та аудиту операцій з електронними грошима.

Ключові слова: гроші, електронні гроші, бухгалтерський облік, контроль, аудит, інвентаризація.

АННОТАЦИЯ

Семенец А.П. Бухгалтерский учет и контроль электронных денег: организация и методика. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.09 – бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности). – Житомирский государственный технологический университет Министерства образования и науки Украины, Житомир, 2017.

Диссертация посвящена обоснованию теоретических положений, а также разработке практических рекомендаций по усовершенствованию бухгалтерского учета и контроля электронных денег субъектов нефинансового сектора.

Объектом исследования являются хозяйственные операции субъектов нефинансового сектора с электронными деньгами, отражающиеся в бухгалтерском учете и подлежащие контролю.

Предметом исследования являются теоретические, методические и организационные положения бухгалтерского учета, внутреннего контроля и аудита операций с электронными деньгами у субъектов нефинансового сектора, функционирующих на рынке электронных денег.

В работе уточнено трактование понятия “электронные деньги” как объекта бухгалтерского учета и контроля через синтез юридической, технической и экономической компонент и отражения их в учете как денежных средств предприятия, содержащихся в виде электронных записей на электронном устройстве (функционирующих на программной основе, на основе карточек или на основе сетей мобильной связи), выпущенных в соответствии с установленным законодательством порядком с обеспечением их национальной (иностранной) валютой и используемых предприятием для осуществления платежных операций в электронных платежных системах.

Предложено нормативно-правовое обеспечение операций с электронными деньгами в части определения нормативной и утверждения вариативной части регулирования данных операций для получения достоверной информации о наличии и движении электронных денег, уместной для принятия управленческих решений. В связи с чем, разработан проект Методических рекомендаций по бухгалтерскому учету операций с электронными деньгами у субъектов нефинансового сектора. Данные разработки дают возможность предприятиям формировать достоверную информацию о наличии и движении электронных денег.

Систематизированы классификационные признаки электронных денег по ряду признаков (техническому происхождению, валюте электронных денег, возможности идентификации собственника, месту регистрации эмитента, трансферабельности),

что позволило очертить использование указанных признаков в бухгалтерском учете и контроле электронных денег в ходе усовершенствования их организационно-методических положений.

Предложены методические положения бухгалтерского учета операций с электронными деньгами у пользователя, торговца, агента по распространению и агента по расчетам по элементам метода бухгалтерского учета, обеспечивающих достоверность представленной в отчетности информации об операциях с электронными деньгами и способствующих оперативному ее представлению для принятия своевременных управленческих решений.

Обосновано отчетно-информационное обеспечение операций с электронными деньгами, реализующееся в предложенных изменениях к действующей финансовой отчетности (в части внесения изменений в Ф. № 1 “Баланс (Отчет о финансовом состоянии)”) путем дополнения статьей 1166 “Электронные деньги”, а также внесения изменений в раздел VI “Денежные средства” Примечаний к годовой финансовой отчетности). Разработана внутренняя отчетность (ЕГ-1 “Отчет о движении электронных денег для управленческих целей”, ЕГ-2 “Отчет по предложениям на рынке электронных денег”), позволяющая получить необходимую информацию о наличии и движении электронных денег за определенный период и информацию о предложениях на рынке электронных денег для рационального управления операциями с электронными деньгами.

Изучение организации бухгалтерского учета на предприятиях нефинансового сектора позволило предложить ее усовершенствование в части операций с электронными деньгами по составляющим (организационной, методической и технической), позволяющие систематизировать деятельность учетного персонала, определить процедуры, которые необходимо закрепить во внутренних распорядительных документах с целью урегулирования неопределенных законодательством аспектов на уровне предприятия.

Предложено организационно-методические аспекты внутреннего контроля операций с электронными деньгами по его этапам (организационный, методический, обобщающий и этап реализации результатов контроля), а также идентифицировано субъектов осуществления контроля, их полномочия, определены задания, методические приемы и разработаны рабочие документы, дающие возможность установить полноту, достоверность и рациональность раскрытия информации об осуществленных операциях с электронными деньгами в финансовой отчетности.

Предложения по организационно-методическом обеспечении процесса осуществления аудита операций с электронными деньгами по его этапам с разработкой рабочих документов аудитора, позволило упростить работу аудитора по получению достаточных и приемлемых доказательств по статьям электронных денег в финансовой отчетности.

Ключевые слова: деньги, электронные деньги, бухгалтерский учет, контроль, аудит, инвентаризация.

ABSTRACT**Semenets A. Accounting for and control of electronic money: organization and methodology. – Manuscript.**

Thesis for obtaining the scientific degree of Candidate of Economic Sciences on specialty 08.00.09 – accounting, analysis and auditing (by the types of economic activity). – Zhytomyr State Technological University of Ministry of Education and Science of Ukraine, Zhytomyr, – 2017.

The thesis is devoted to theoretical grounding of provisions and developing practical suggestions to improve accounting for and control of electronic money. The conceptual apparatus has been substantiated and the place of electronic money in the economic categories has been specified as well as economic essence of the concepts of “money”, “electronic money”, “digital money”, “cashless money transfer” has been identified and specified in the paper. Classification approach has been formed for accounting of electronic money. An integrated approach to the methods of accounting reflection of transactions of electronic money has been formed. The integrated approach to the methods of accounting reflection of transactions of electronic money by user, merchant, distributor, and settlement agent has been developed. Forms of primary documents and a system of analytical accounts for reflecting electronic money in accounting have been developed. The necessity of changes in reporting in the part of reflecting information about electronic money has been grounded. Recommendations for improving the organization and methods of control and audit of electronic money transactions have been developed.

Key words: money, electronic money, accounting, control, audit, inventarisation.

Підписано до друку 23.08.2017 р. Формат 60x90 1/16.

Папір друкарський. Друк офсетний.

Гарнітура Times new Roman. Ум. друк. арк. 0,9.

Наклад 100. Зам. № 812.

Віддруковано з готових оригіналів-макетів

автора у Житомирському державному технологічному університеті

вул. Чуднівська, 103, Житомир, 10005

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи

ЖТ № 08 від 26.03.2004 р.